

פרשת וישלח התשע"ה

איתא במדרש רבה פרשת וישלח, "קטנתי מכל החסדים, אמר רבי אבא בר כהנא איני כדאי, ר' לוי אמר כדאי אני אבל קטנתי מכל החסדים".

המדרש מדבר על עניין המעלה של יעקב אבינו, אשר הוא בחיר האבות. כי המעלה שלו הייתה בחינת האמת. ובחינת האמת, היינו בהכרה ובידיעה, של מה עניינו וכוחו של האדם בעולמנו זה.

ואומר ר' אבא בר כהנא, כי כשיעקב אומר קטונתי מכל החסדים, הנה אומר איני כדאי וראוי לכל החסדים שעשית עמדי. ואילו ר' לוי אומר, של החסדים האלה אני כדאי וראוי לי, אבל קטונתי בעקבותיהם. היות ומי שעושים לו ניסים יורדות זכויותיו, וערכו יורד וכדרך שמצינו בגמ' תענית דף כ': "רב הונא הוה ליה ההוא חמרא בההוא ביתא רעיעא, ובעי לפנייה, עייליה לרב אדא בר אהבה להתם, משכיה בשמעתא עד דפנייה. בתר דנפק נפל ביתא. ארגיש רב אדא בר אהבה איקפד, סבר לה כי הא דאמר רבי ינאי (תרגום), רב הונא היה לו יין בבית שהיה רעוע ועמד להיחרב. ורצה לפנות את היין. אבל פחד שיחרב הבית עליו. הביא את רב אדא בר אהבה לבית, ודבר איתו בדברי תורה עד שפינו את היין. אחרי שיצאו מהבית, נפל הבית ונחרב. הרגיש רב אדא והקפיד מפני שסבר כר' ינאי): לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס, שמא אין עושין לו נס, ואם תימצי לומר עושין לו נס – מנכין לו מזכויותיו. אמר רב חנן: מאי קרא – דכתיב קטנתי מכל החסדים ומכל האמת.

והנה, הייתה מידתו של יעקב אבינו עליו השלום, מידת התפארת. והיא מידת האמת המחברת ומקשרת בין הדין והגבורה. ויעקב אבינו עליו השלום, טרם יצא לחרן הבטיח לה' "וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים". וכמו שפירש ר' ישראל בעל שם טוב זצ"ל, שהפירוש של והיה ה' לי לאלהים, היינו ה' (שם הויה היינו הנהגת

הרחמים), יהיה לו לא-להים. דהיינו, אם יארע לו דבר טוב, הרי יוסיף יותר ביראת ה'. כי יאמר שמא מנכין לו מזכיותיו על זה. ולפיכך ידאג יותר ויותר, כי חסר הוא בגלל השפע שהושפע עליו. כי תמיד הוא בוחן את עצמו ובודק, האם אני ראוי לזה? ועל כן, אע"פ שהיה ראוי לטובה זו קודם, הנה אחר שקיבל את הטובה הזאת, הרי הוא חסר עכשיו. כי נוכח מזכיותיו. והוא כי ההנהגה שבאה בחינת מיין דכורין (מים זכרים היינו השפעה הבאה מלמעלה), ללא מיין נוקבין (היינו התפילות והרוחניות העולה מלמטה), שהיא בחינת חסד עליון יורדת לעולם אבל עם הרבה דינים. כי עולם חסד יבנה, היינו העולם שבא על ידי החסדים, נבנה ובא על ידי הבינה שהיא קו שמאל היינו הדינים. ועל כן יש לידע, כי צריך למלא את החלל בתפילות ובאמונה, על מנת שלא יהיה הורדה של שפע לבחינת חלל ריק.

ולהסביר. הנה החסד שיורד ללא תפילות, זהו חסד הבא בחינת העולם, היינו לשון העלם וכיסוי. כי כשאדם מתפלל על הדבר והחסד בא, הנה זה בחינת האמת. כי כשהחסד מגיע לאחר התפילה, באה עמו גם אמונה גדולה לעולם. כי יראו וייראו כל עמי הארץ, כי ה' פועל ונמצא בעולם וזהו גילוי גדול מאד, וכך נתקן שם ה' בעולם.

אך שהחסד בא ללא תפילה, הנה כמה רעות רבות וצרות באות מזה. כי נראה עולם, שמנהיגו נעלם ואינו ח"ו, וזהו אשר איוב אומר אשר גרם לאנשי סדום לומר, **"וַיֹּאמְרוּ לָאֵל-לֹא סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפְצָנוּ. מַה שֵׁ-דֵי כִי נַעֲבָדְנוּ וּמַה נֹּעִיל כִּי נַפְגַּע בּוֹ"**. כי הושפע עליהם טובה עד בלי די, ללא תפילה ובקשה. ובאמת, חסד זה הביא בסוף להפיכתן של סדום ועמורה. ועוד, שחסד זה גורם לאדם הנהגות רעות וגרועות. כי כשמרגיש עצמו שהממון שלו ולא בא לו על ידי ה', הרי הופך להיות רכושני יותר ויותר. ותחדל ממנו מידת הצדקה והחסד, כפי שקרה לאנשי סדום. ובמשיח ה' מצינו, שאמר ההיפך על ממונו בדברי הימים **"וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי, כִּי נַעֲצֹר כַּחַ לְהִתְנַדֵּב כְּזֹאת. כִּי מִמֶּךָ הִבֵּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ"**.

ועל כן, יעקב אבינו שקיבל הרבה מהשפע מאת ה', למרות שהתפלל על זה, הנה מרגיש כי התפילה שלו לא הייתה בבחינה הראויה לה. כי כשביקש על השפע של אתמול וקבלו, הנה ההנהגה עמו היא בחינת החסד והרבה צריך זהירות. ועל כן אומר ר' לוי, כי כדאי אני, היינו כדאי ומתאים וראוי על פי הדין, לקבל שפע זה, אך זה לאתמול ולא להיום. כי היות שכבר קבלתי את השפע, הנה עתה הבחינה אצלי היא בחינת החסד, ואני צריך זהירות יתירה עמה ולהוסיף ביראה.

ומידתו זו של להקטין את עצמו, דהיינו להיות בחינת קטנות בתוך קטנות. וזהו מה שכ' ר' נחמן בליקוטי מוהר"ן תורה יד "ואין אדם זוכה לתורה, אלא על ידי שפלות, כמו שאמרו חז"ל (עירובין נ"ד). ומדבר מתנה. שישבר גאותו, מד' בחינות שפלות. כי צריך אדם להקטין את עצמו, לפני גדולים ממנו, ולפני בני אדם כערכו, ולפני קטנים ממנו. ולפעמי' שהוא בעצמו קטן שבקטנים, וצריך להקטין את עצמו כנגד מדרגת עצמו. וידמה בעיניו שהוא למטה ממדרגתו, בבחינת **שבו איש תחתיו**" כי יש להיות עניו בפני גדול ממנו, וזהו דבר הברור. אלא שכל אחד באופן טבעי נוטה לראות את עצמו כגדול שבגדולים, ואם גם יודע שיש גדולים ממנו, נטיית לבו תראה לו את עצמו גדול מהם בדברים מסוימים. ויש להיות עניו כלפי השווה והדומה לו, כי אחרי שעשה עבודה מסוימת, ועתה יודע כי יש גדולים ממנו, הנה רואה אחרים כשווים אליו, אולם גם פה צריך להיות עניו. ויש להיות עניו בפני הקטן ממנו, והוא כי יש אשר לא יוכחש שיש קטנים ממנו הן בתורה והן במעשים, ואולם גם כאן צריך לראות את עצמו עניו. והנה הדרך בשלשתם לראות עצמו עניו היא כשיבין שהכלים שלו הם בלתי מוגבלים (חרב התפילה), ויכול להגיע לאן שירצה. ואין דבר העומד בפני הרצון!!!. ועל כן זה שחברו גדול ממנו, הנה זה בגלל שלא התפלל וקנאת סופרים תרבה חכמה ותפילה ומעשים טובים. וידרים ויתפלל למי שהחכמה שלו, ויתבייש בפני חברו, כי בוודאי ה' שמע תפילת חברו ועל כן עלה עליו במעלה. וזה שרואה חברו הדומה לו, הנה בזה יאמר, וודאי ה' נתן לי כלים גדולים ולחברי פחות. ולמה ומדוע הננו

שווים, על כן וודאי חברי גדול ממני. וגם בפני הקטן ממנו יאמר, הנה וודאי גדול הוא לערך ענייניו. כי הוא וודאי שוגג ואני מזיד, היות וכליו קטנים. ויש להיות עניו בפני עצמו, כי הוא רואה עצמו ובוהן עצמו. וכאילו יוצא מתוך עצמו ומתבונן במקומו ובמעשיו. ולא יוכל לעשות איש את זו אלא אם כן יקטין עצמו.

ומצינו כי מידה זו, הנה היא שעמדה ליעקב אבינו ולצאצאיו אחריו. ובמידה זו הנה הרבה גזרות מתבטלות. ואומר הנביא עמוס, כאשר ח"ו נגזרה גזרה לא טובה על עם ישראל " **וְאָמַר אֶ-דָּנִי ה' סֵלַח נָא מִי יְקוּם יַעֲקֹב בְּי קָטָן הוּא. נַחֵם ה' עַל זֹאת לֹא תִהְיֶה אָמַר ה'.** " כי מה שגרם ביטול הגזירה היא הבחינה של קטון הוא.

והוא, כי בידוע שנכמרים רחמי האב והאם על הבנים הקטנים יותר מהקטנים. וכשעם ישראל מתנהג בבחינת ענווה בבחינת קטונתי הנה הוא מוריד רחמים גדולים עליו. וזהו שהנביא ירמיה אומר " **הֲבֵן יְקִיר לִי אֲפָרִים אִם יֶלֶד שְׁעִשְׁעִים כִּי מֵדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לֹו רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נָא אִם ה' "**

יקבצנו ה' ברחמים גדולים, וירפא מחלנו ויאמר לצרותינו די. וישמחנו בבניין אפיריון במהרה בימינו אמן

שבת שלום

יוסף בן דוד